

Ministerul Educației al Republicii Moldova

CURRICULUM
NAȚIONAL
NAȚIONAL

ISTORIE

Curriculum pentru clasele a X-a – a XII-a

Știința, 2010

Aprobat: la ședința Consiliului Național pentru Curriculum, proces-verbal nr. 10 din 21 aprilie 2010; prin Ordinul Ministerului Educației nr. 244 din 27 aprilie 2010.

Elaborat în cadrul Proiectului „Modernizarea și implementarea curriculumului din învățământul secundar general și dezvoltarea standardelor educaționale din perspectiva școlii prietenoase copilului”, finanțat de Reprezentanța UNICEF în Republica Moldova.

Editat în cadrul Proiectului „Educația de calitate în mediul rural din Moldova”, finanțat de Banca Mondială.

Echipele de lucru:

Curriculumul modernizat (2010): *Chicuş Nicolae*, doctor, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, coordonator; *Șarov Igor*, doctor în istorie, Universitatea de Stat din Moldova; *Petrovski Nina*, doctor, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”; *Tverdohleb-Nagnibeda Tatiana*, grad didactic superior, șef DGMÎTS, Chișinău; *Eremia Ion*, doctor habilitat, Universitatea de Stat din Moldova; *Musteață Sergiu*, doctor în istorie, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”; *Cerbușcă Pavel*, doctor în pedagogie, grad didactic superior, LT „Gaudeamus”, Chișinău; *Uzicov Nina*, cadru didactic, grad didactic superior, LT „Ion Creangă”, Chișinău; *Dobzeu Maia*, cadru didactic, grad didactic superior, DGMÎTS, Chișinău; *Buga Daniela*, cadru didactic, grad didactic superior, LT „Vasile Alecsandri”.

Ediția a II-a (2006): *G. Gavrilică*, consultant, Ministerul Educației; *C. Popovici*, doctor în istorie; *S. Nazaria*, doctor în istorie; *E. Certan*, doctor habilitat în istorie; *S. Rusu*, profesor, grad didactic superior; *S. Topor*, profesor, grad didactic I; *V. Dandara*, profesor, grad didactic I; *G. Pelivan*, profesor, grad didactic I.

Ediția I (1999): *G. Gavrilică*, specialist principal, Ministerul Educației, coordonator; *A. Căpătină*, profesor, LT „Mihai Eminescu”, Chișinău; *T. Mistreanu*, inspector, DGMÎTS, Chișinău; *M. Veveriță*, profesor, școala generală s. Biești, Orhei; *Gh. Șalaru*, profesor, LT „M. Eminescu”, Cimișlia; *Gh. Gonța*, profesor universitar, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”; *A. Petrencu*, profesor universitar, Universitatea de Stat din Moldova; *M. Dobzeu*, profesor, școala nr. 20, Chișinău; *T. Nagnibeda*, profesor, școala nr. 20, Chișinău.

Redactor: *Mihai Papuc*

Corectori: *Mariana Belenciuc, Maria Cornesco*

Redactor tehnic: *Nina Duduciuc*

Machetare computerizată: *Anatol Andrițchi*

Copertă: *Vitalie Ichim*

Întreprinderea Editorial-Poligrafică Știința,

str. Academiei, nr. 3; MD-2028, Chișinău, Republica Moldova;

tel.: (+373 22) 73-96-16; fax: (+373 22) 73-96-27;

e-mail: prini@stiinta.asm.md

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Istorie: Curriculum pentru cl. a 10-a–a 12-a / Min. Educației al Rep. Moldova. – Ch.: Î.E.P. Știința, 2010 (Tipografia „Elena V.I.” SRL). – 24 p. – (Curriculum național)

Bibliogr.: p. 21–24 (78 tit.)

ISBN 978-9975-67-668-7

94(073.3)

Imprimare la Tipografia „Elena V.I.” SRL, str. Academiei, 3; MD-2028, Chișinău, Republica Moldova

© Ministerul Educației al Republicii Moldova. 2010

© Întreprinderea Editorial-Poligrafică Știința. 2010

ISBN 978-9975-67-668-7

PRELIMINARI

Modernizarea *Curriculumului la Istorie* este o necesitate dictată de actualizarea standardelor în educație și de schimbările survenite odată cu adoptarea unei **pedagogii a competențelor**, eliminarea erorilor și implicațiilor politice în domeniul educației istorice produse în ultimii ani. Această modificare presupune elaborarea curriculumului din perspectiva trecerii de la modelul de proiectare curriculară centrat pe **obiective** la modelul axat pe **competențe** – un ansamblu/sistem integrat de cunoștințe, capacități, deprinderi și atitudini dobândite de elevi prin învățare și mobilizate în contexte specifice de realizare, adaptate vârstei și nivelului cognitiv al elevului, în vederea rezolvării unor probleme cu care acesta se poate confrunta în viața reală.

Disciplina *Istorie* își aduce contribuția la formarea și dezvoltarea competențelor-cheie europene și naționale, cu precădere în ceea ce privește calitățile viitorului cetățean dintr-un stat democratic. Astfel se realizează compatibilitatea *Curriculumului național* cu strategiile europene din domeniul educației, care conduc la formarea unor competențe integratoare, indispensabile unei societăți democratice.

Educația istorică are un rol deosebit în dezvoltarea deprinderilor și abilităților necesare pentru a forma cetățeanul participativ și responsabil. În acest context, istoria are menirea de a forma un cetățean cu vederi democratice, care să fie înzestrat pe parcursul școlarizării cu un ansamblu de competențe funcționale ce îi vor permite să facă față cerințelor societății contemporane.

În procesul de modernizare a *Curriculumului la Istorie* s-au luat în considerare următoarele aspecte:

- experiențele programelor anterioare din republică și impactul negativ al implicării politicului în problemele de predare a istoriei;
- experiența în acest domeniu din alte state europene și recomandările referitoare la studiul istoriei, cuprinse în documente elaborate la nivel european și mondial, în mod deosebit Recomandările Adunării Parlamentare cu privire la dimensiunea europeană a educației (Recomandarea 1111/1989), cu privire la învățarea istoriei în Europa (Recomandarea 1283/1996), cu privire la studiul istoriei în secolul al XXI-lea (Recomandarea 15/2001), cu privire la predarea istoriei în regiunile de conflict și postconflict (Recomandarea 1880/2009) și cele ale Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind educația în ceea ce privește păstrarea moștenirii istorice (Recomandarea nr. R (98) 5), cu privire la o politică față de „apologia urii” (Recomandarea nr. R (2000) 13) și Memorandumul pentru educația permanentă, elaborat de Uniunea Europeană;
- observațiile și sugestiile cadrelor didactice din republică, precum și ale experților naționali și internaționali în domeniile științelor educației și istoriei;
- problema formării unor competențe integratoare la elevi, care să fie practicate în viața cotidiană;
- contribuția istoriei la finalitățile sistemului de învățământ și a competențelor-cheie din republică;
- contribuția istoriei la profilul de formare a absolventului liceului, în mod deosebit la competențe care vizează: comunicarea, participarea la rezolvarea problemelor comunității, învățarea eficientă, educația continuă;

- noile oportunități de predare-învățare a istoriei;
- necesitatea de integrare a istoriei cu alte obiecte de studiu din cadrul ciclului liceal;
- modul de abordare echilibrat în studierea trecutului istoric, pornind de la analiza critică și problematică a fiecărui subiect istoric.

Atît în clasele cu profil umanist, cît și în cele cu profil real, istoria se studiază conform **principiului problematic**: abordarea diverselor aspecte din perspective *economice, politice, sociale, culturale* ale statelor și ale popoarelor lumii, la general, și ale românilor, în special. Curriculumul prevede competențe specifice suplimentare pentru elevii care studiază istoria în clasele liceale diferențiat (marcate pentru profilul umanist), pentru a le permite acestora o abordare mai largă și un început de specializare.

Pe parcursul studierii istoriei în clasele treptei liceale, *Curriculumul* școlar propune familiarizarea elevilor cu probleme fundamentale din istoria lumii și a civilizațiilor *antice, medievale, moderne și contemporane*. Sugestiile de conținuturi sînt abordate atît în contextul cronologic, cît și cel geografic (național, regional, european și mondial). Conținuturile de bază se referă la spațiul istoric românesc și cel european, la dezvoltarea comunităților umane, inclusiv a celor minoritare, la idei și opțiuni culturale și politice diferite, la varietatea relațiilor dintre oameni, grupuri, comunități, state și imperii, la educația culturală și la viața religioasă, la relația cu „alții” etc.

Astfel, predarea și învățarea istoriei la nivelul liceal se focalizează pe înțelegerea specificului cunoașterii istorice și pe funcționalitatea acesteia pentru diferite domenii de activitate. *Curriculumul* de față își propune să stimuleze interesul pentru istorie, să asigure condiții în formarea personalității adolescentului pentru continuarea învățării după liceu și să utilizeze abilitățile formate în cadrul lecțiilor de istorie în viața cotidiană. *Curriculumul* este conceput să încurajeze creativitatea elevilor și este adecvat demersurilor didactice bazate pe particularitățile de vîrstă ale elevilor.

Profesorii și autorii de manuale își pot concentra atenția în mod diferit asupra abordărilor problematice de învățare și asupra practicilor didactice, în funcție de măiestria și viziunea profesională aplicată în procesul de realizare a obiectivelor și de formare a competențelor cu caracter de integrare.

I. REPERE CONCEPTUALE ALE EDUCAȚIEI ISTORICE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Învățămîntul istoric, ca și celelalte discipline școlare, are sarcina să asigure realizarea obiectivelor și standardelor educaționale contemporane. Educația istorică reprezintă unul dintre cele mai importante și actuale aspecte școlare care contribuie la cunoașterea trecutului și patrimoniului cultural și la formarea cetățeanului democratic.

Misiunea istoriei ca disciplină școlară este orientată prioritar spre înțelegerea trecutului și diversității tradițiilor culturale și istorice ale popoarelor lumii pentru a înlătura prejudecățile și a încuraja toleranța între oameni. Așadar, predarea istoriei trebuie să aibă la bază ideea de reconciliere și influențele reciproce pozitive între popoare.

Învățămîntul istoric are o legătură directă cu identitatea etnică, lingvistică, culturală și religioasă, deoarece anume pe calea cercetării și educației istorice se poate însuși apartenența la o anumită identitate a fiecărui cetățean. Totodată, elevii trebuie să înțeleagă și să aprecieze rolul și semnificația celorlalți, indiferent de apartenența lor etnică, religioasă, sexuală etc., excluzînd astfel ura rasială, xenofobia sau antisemitismul.

Istoria are menirea de a-i învăța pe elevi să aprecieze rolul și semnificația surselor istorice în procesul de cercetare, să însușească metodele de investigație istorică (colectarea, selectarea, sistematizarea, analiza, comparația, evaluarea etc.), să formuleze și să răspundă corect la întrebări despre trecut etc. Istoria îi ajută pe elevi să înțeleagă mai bine locul și rolul ideilor, credințelor, artei, modului de viață a poporului și țării de origine în comparație cu alte popoare ale lumii. Astfel, prin intermediul istoriei putem forma apartenența la o anumită identitate și moștenire culturală, respectul față de trecut, față de alte popoare și culturi, precum și alte valori necesare unor cetățeni democratici activi.

Elevii au obligația de a învăța experiențele care le vor permite să demonstreze progresul propriu în asimilarea de cunoștințe, să înțeleagă istoria și să aprecieze sensul trecutului. Istoria le dă posibilitatea să exploreze cu entuziasm trecutul istoric și să-și dezvolte abilitățile de a investiga și lucra cu sursele istorice de diverse categorii și tipuri, de a interpreta trecutul, de a găsi, selecta și organiza informația istorică, de a prezenta evenimentele, fenomenele istorice și de a da explicații istorice echilibrate și bine argumentate.

Lecțiile de istorie trebuie să educe elevii și să ofere generației tinere noi idei și în același timp să preîntîmpine apariția și dezvoltarea conflictelor. Într-o societate cu o democrație reală este necesară o polemică științifică, însă în cadrul procesului instructiv ea trebuie să aibă o turnură atentă și echilibrată. Această necesitate vizează mai ales manualele de istorie, deoarece disciplina istorică are menirea de a fi un instrument al educației democratice, și nu al dezbinării societății pe criterii etnice, religioase, ideologice sau oricare ar fi acestea. Astfel, falsificarea ideologică, manipularea istoriei, distorsionarea trecutului în scopuri de propagandă, evidențierea excesivă, negarea sau omiterea unor fapte și documente istorice sînt incompatibile cu principiile fundamentale ale științei istorice, în particular, și ale unei societăți democratice, în general.

Ținînd cont de vîrsta elevilor și accesibilitatea informației, *Curriculumul* actual *la Istorie* include, în primul rînd, cadrul cronologic și spațial, diversitatea lumii din perspectiva culturală, interpretarea obiectivă a faptelor și evenimentelor istorice etc. Conținutul *Curriculumului* atrage atenția la dimensiunile istoriei (viața politică, economică, tehnologică și științifică; socială și religioasă; culturală și estetică etc.) și a evoluției omului din diferite perspective: socială, culturală, religioasă, etnică; de exemplu: apartenență de gen (bărbat-femeie), apartenență socială (sărac-bogat), apartenență etnică (majoritate națională-minoritate etnică), apartenență religioasă (ortodox-catolic, creștin-musulman etc.). Însușirea terminologiei istorice, orientarea în spațiul cronologic ajută elevii să înțeleagă și să aprecieze schimbările istorice, să examineze cauzele și consecințele lor, iar analiza evenimentelor istorice dezvoltă capacitatea de interpretare a diferitor situații cu caracter istoric. *Curriculumul la*

Istorie include aceste dimensiuni și, totodată, urmărește evoluția societății în baza perioadelor istorice: *antică, medievală, modernă și contemporană*.

Studierea istoriei în școală are menirea de a motiva elevii pentru a avea atitudini conștiințioasă față de patrimoniul cultural: trecutul societății și identitatea lor, amplasarea evenimentelor istorice în spațiul cronologic și geografic, cercetarea și selectarea dovezilor prin prisma obiectivismului istoric și a înțelegerii axiomei că nu există monopol asupra adevărului istoric.

II. PRINCIPII, COMPORTAMENTE, VALORI ȘI ATITUDINI

Strategia de modernizare a *Curriculumului școlar la Istorie* vizează, din perspectiva competențelor, următoarele **principii generale** ale educației:

- democratizarea și umanizarea educației;
- unitate și diversitate în educație;
- valorificarea personalității umane prin educație;
- centrarea educației pe valorile naționale și general-umane;
- individualizarea traseului educațional;
- responsabilitatea față de propria formare ca cetățean;
- raportarea binelui personal la binele social;
- democratizarea relației educator–educat;
- echitatea socială și egalitatea șanselor;
- educația pentru o viață împlinită și formarea competențelor utile pentru toată viața.

Realizarea acestor principii presupune: analiza problematică a evenimentelor și fenomenelor istorice care au marcat istoria omenirii atât la nivel micro-, cât și macroregional; dezvoltarea abilităților de documentare și cercetare, utilizând metode și tehnici moderne de valorificare a surselor istorice; analiza critică a evenimentelor controversate, sensibile și tragice din istorie; abordarea din perspective multiple a surselor și fenomenelor istorice; înțelegerea complexității istoriei prin recunoașterea distorsiunilor și stereotipurilor; cultivarea sentimentului de integrare în dimensiunea europeană; educarea spiritului cetățeanului democratic, activ și responsabil.

În baza acestor principii se formează **competențe, valori și atitudini cetățenești (profilul absolventului)**. Astfel, elevul:

- promovează valorile democratice, atitudinile și comportamentele civice, cum ar fi: stabilirea unor relații pozitive cu ceilalți, respectarea drepturilor fundamentale ale omului, dezvoltarea atitudinilor proactive în viața personală și cea socială, soluționarea prin mijloace nonviolente a conflictelor, stima reciprocă și toleranța etc.;
- se implică în dezvoltarea unei societăți democratice și demonstrează responsabilitate civică;
- se percepe ca parte a comunității, a poporului, ca cetățean al statului care are legături directe cu Europa și cu întreaga lume;
- respectă cultura și tradițiile familiei, ale comunității și societății din care face parte, manifestă respect pentru simbolurile naționale, cunoaște și respectă

cultura altor popoare, manifestă atitudine tolerantă, depășind stereotipurile, prejudecățile;

- se orientează după valorile etice și morale fundamentale în activitatea și viața cotidiană: sacralitatea ființei umane, renunțul la violență, libertatea, dreptatea; aspirația spre onestitate, responsabilitatea, toleranța;
- demonstrează gândire logică, creativă și critică, posedă capacități de autodezvoltare;
- este capabil să-și găsească locul și rolul său într-o lume în schimbare;
- este conștient de necesitatea de a munci pentru dezvoltarea proprie și cea comunitară.

Astfel, educația istorică este orientată spre formarea calităților cetățenești și a valorilor democratice. Aceste calități stau la baza comportamentelor specifice și contribuie la manifestarea atitudinilor și responsabilităților civice ale cetățeanului contemporan.

III. COMPETENȚE-CHEIE/TRANSVERSALE ȘI TRANSDISCIPLINARE PENTRU TREAPTA LICEALĂ

1. Competențe de învățare/de a învăța să înveți

- Competențe de a stăpîni metodologia de integrare a cunoștințelor de bază despre natură, om și societate în scopul satisfacerii nevoilor și acționării pentru îmbunătățirea calității vieții personale și sociale.

2. Competențe de comunicare în limba maternă/limba de stat

- Competențe de a comunica argumentat în limba maternă/limba de stat în situații reale ale vieții.

- Competențe de a comunica într-un limbaj științific argumentat.

3. Competențe de comunicare într-o limbă străină

- Competențe de comunicare într-o limbă străină.
- Competențe de a comunica argumentat într-o limbă străină în situații reale ale vieții.

4. Competențe de bază în matematică, științe și tehnologie

- Competențe de a organiza activitatea personală în condițiile tehnologiilor aflate în permanentă schimbare.
- Competențe de a dobîndi și a stăpîni cunoștințe fundamentale din domeniile *Matematică, Științe ale naturii și Tehnologii* în raport cu nevoile sale.
- Competențe de a propune idei noi în domeniul științific.

5. Competențe acțional-strategice

- Competențe de a-și proiecta activitatea, de a vedea rezultatul final, de a propune soluții de rezolvare a situațiilor-problemă din diverse domenii.
- Competențe de a acționa autonom și creativ în diferite situații de viață pentru protecția mediului ambiant.

6. Competențe digitale, în domeniul tehnologiilor informaționale și comunicaționale (TIC)

- Competențe de a utiliza în situații reale instrumentele cu acțiune digitală.

- Competențe de a crea documente în domeniul comunicativ și informațional și a utiliza serviciile electronice, inclusiv rețeaua Internet, în situații reale.

7. Competențe interpersonale, civice, morale

- Competențe de a colabora în grup/echipă, a preveni situațiile de conflict și a respecta opiniile colegilor.
- Competențe de a manifesta o poziție activă civică, solidaritate și coeziune socială pentru o societate nondiscriminatorie.
- Competențe de a acționa în diferite situații de viață în baza normelor și valorilor moral-spirituale.

8. Competențe de autocunoaștere și autorealizare

- Competențe de gândire critică asupra activității proprii în scopul autodezvoltării continue și autorealizării personale.
- Competențe de a-și asuma responsabilități pentru un mod sănătos de viață.
- Competențe de a se adapta la condiții și situații noi.

9. Competențe culturale, interculturale (de a recepta și de a crea valori)

- Competențe de a se orienta în valorile culturii naționale și ale culturilor altor etnii în scopul aplicării lor creative și autorealizării personale.
- Competențe de toleranță în receptarea valorilor interculturale.

10. Competențe antreprenoriale

- Competențe de a stăpîni cunoștințe și abilități de antreprenariat în condițiile economiei de piață în scopul autorealizării în domeniul antreprenorial.
- Competențe de a-și alege conștient viitoarea arie de activitate profesională.

IV. COMPETENȚELE SPECIFICE ALE DISCIPLINEI

1. Înțelegerea și utilizarea adecvată a limbajului de specialitate.
2. Înțelegerea și reprezentarea timpului și a spațiului istoric.
3. Cunoașterea și interpretarea surselor istorice.
4. Determinarea relațiilor de cauzalitate și schimbare în istorie.
5. Aprecierea critică și obiectivă a situațiilor, faptelor și proceselor istorice.
6. Manifestarea atitudinii pozitive față de impactul evenimentelor istorice asupra dezvoltării societății.
7. Formarea comportamentelor democratice și a valorilor general-umane.
8. Competența de a păstra și de a aprecia patrimoniul național și local în context universal.

Prin realizarea obiectivelor curriculare pentru treapta liceală se dezvoltă un nou ciclu de competențe, deprinderi și abilități care se întemeiază pe achizițiile competențelor-cheie dobândite. Prestanța demersului axat pe probleme este dominantă, demersul de tip cronologic fiind justificat doar ca bază cognitivă. Studierea faptelor, proceselor istorice (politice, economice, culturale, religioase, militare, precum și a imaginii societății în diferite perioade), a personalităților, instituțiilor, popoarelor, națiunilor, statelor și a imperiilor se va face avîndu-se în vedere următoarele aspecte:

- a. **contextul istoric** (timp, spațiu, cauze, premise/factori interni și externi);
- b. **caracteristicile evenimentului și/sau procesului istoric** (definire, aspecte ale desfășurării, instituții, atribuții, prevederi care se află în relații pe verticală și pe orizontală, forțe politice, sociale, grupuri, personalități);
- c. **semnificațiile și impactul** faptelor și proceselor istorice (însemnătate, consecințe imediate și de perspectivă, influențe) etc.

La nivelul treptei liceale crește semnificativ importanța demersului didactic bazat pe legăturile interdisciplinare ale istoriei cu alte discipline de bază, cum ar fi: geografie, limbă și literatură română, literatură universală etc., precum și ale unor discipline opționale: istoria culturii, istoria religiilor, filozofie etc.

V. REPARTIZAREA TEMELOR PE CLASE ȘI UNITĂȚI DE TIMP

Structura și conținutul *Curriculumului la Istorie* (clasele a X-a–a XII-a) sînt concepute pentru trunchiul comun cu **3 ore** pe săptămînă (total 102 ore anual) pentru clasele cu *profil umanist* și **2 ore** pe săptămînă (total 68 de ore anual) pentru clasele cu *profil real*. Raportul în predarea și învățarea unităților de conținuturi este de **50 % – spațiul universal; 45% – spațiul românesc și 5% – spațiul local** (regiunea, localitatea, familia, școala).

Administrarea disciplinei Istorie

Statutul disciplinei	Aria curriculară	Clasa	Nr. de unități de conținut pe clase	Nr. de ore pe an	
				Profil umanist	Profil real
Disciplină obligatorie	Științe socioumane	a X-a	34	102	68
		a XI-a	36	102	68
		a XII-a	29	102	68

VI. SUBCOMPETENȚE, CONȚINUTURI, ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE ȘI EVALUARE PE CLASE

Clasa a X-a

Subcompetențe	Sugestii de conținuturi (<i>Civilizația antică și medievală</i>)	Activități de învățare și evaluare
<ul style="list-style-type: none"> Utilizarea adecvată a termenilor istorici în alcătuirea prezentărilor orale și scrise; Elaborarea axelor cronologice cu referire la evenimentele istorice antice și medievale; Utilizarea hărții ca sursă istorică de informații; Analiza critică a informațiilor dobândite din diverse surse istorice; Analiza interdependenței evenimentelor din istoria antică și medievală; Caracteristica fenomenelor istorice care s-au desfășurat simultan în epoca modernă la diverse popoare; 	<p>Civilizația antică</p> <ul style="list-style-type: none"> Formarea popoarelor antice în Asia și Europa Forme de organizare politico-statală în Antichitate Societate și economie în lumea antică Modul de viață al popoarelor în Antichitate* Grecia, Imperiul Roman și lumea barbară Marea migrație a popoarelor și declinul lumii antice Cultura popoarelor antice* Civilizația antică – esență, conținut, consecințe <p>Studii de caz: a) De la orașe-state la imperii; b) Polisul și democrația antică; c) Geto-dacii și vecinii lor*; d) Dacia și Imperiul Roman.</p> <p>Civilizația medievală</p> <ul style="list-style-type: none"> Formarea popoarelor și a statelor medievale în Europa Etnogeneza românilor Migrații și colonizări în Europa medievală timpurie* Constituirea statelor medievale europene Constituirea statelor medievale românești Specificul dezvoltării economice, sociale și a instituțiilor politice în Evul Mediu (țările europene și țările române) Civilizația Bizantină și „civilizația” barbară – probleme de interferență Formarea statelor medievale românești Regimul suzeranității otomane în țările române Tendința de modernizare în societatea occidentală și cea românească până la mijlocul secolului al XVIII-lea 	<ul style="list-style-type: none"> Elaborarea unor comunicări scrise asupra unui eveniment istoric studiat aprofundat; Alcătuirea axelor cronologice ale evenimentelor istorice din spațiul universal, național și local; Exerciții de localizare pe harta istorică a evenimentelor istorice și realizarea legendei ei; Selectarea informațiilor asupra evenimentelor istorice din diverse surse istorice; Exerciții de identificare a cauzelor și consecințelor evenimentelor istorice; Exerciții de caracterizare a evenimentelor istorice din

<ul style="list-style-type: none"> Analiza activității personalităților istorice; Manifestarea interesului față de studierea și promovarea valorilor naționale și general-umane. 	<p>spațiul universal, național și local;</p> <ul style="list-style-type: none"> Redactarea unui eseu despre activitatea personalităților istorice; Structurarea unui discurs cu conținut istoric pe un subiect de interes general. <p>Specificul relațiilor internaționale în Evul Mediu</p> <ul style="list-style-type: none"> Țările române în context internațional în Evul Mediu Cultura și religia în Evul Mediu Renașterea și Reforma în Europa Cultura și spiritualitatea medievală românească <p>Studii de caz: a) Organizarea unui sat medieval; b) „Țara sfântă”, cruciada, război sfânt; c) Monumente de arhitectură lăică și ecleziastică din epoca medievală ne mărturisesc</p> <p><i>Activități de sinteză:</i></p> <p><i>Interferențe etnice și culturale în Antichitate*</i></p> <p><i>Viața cotidiană în Antichitate și în Epoca Medievală*</i></p> <p><i>Rolul bisericii creștine în epoca medievală și relațiile ei cu puterea politică</i></p> <p><i>Marile descoperiri geografice și rezultatele lor</i></p> <p><i>Unitatea medievală românească</i></p> <p><i>Personalități și capodopere ale epocilor antică și medievală</i></p>	<p>spațiul universal, național și local;</p> <ul style="list-style-type: none"> Redactarea unui eseu despre activitatea personalităților istorice; Structurarea unui discurs cu conținut istoric pe un subiect de interes general.
--	---	--

* – Cu asterisc sînt indicate subiectele pentru clasele cu profil umanist.

Clasa a XI-a

Subcompetențe	Sugestii de conținuturi (<i>Civilizația modernă</i>)	Activități de învățare și evaluare
<ul style="list-style-type: none"> Utilizarea adecvată a termenilor istorici în elaborarea comunicărilor orale și scrise; Prezentarea evenimentelor istorice moderne în baza frizelor cronologice; 	<p>Marile descoperiri geografice și rezultatele lor.</p> <ul style="list-style-type: none"> Războiul de Independență a coloniilor engleze. Constituirea și evoluția SUA Revoluția Franceză și importanța ei istorică. Franța de la Consulat la Imperiu. Codul lui Napoleon și influența lui în Europa Organizarea politică a Principatelor Române (a doua jumătate a sec. al XVIII-lea–începutul sec. al XIX-lea) 	<p>Activități de învățare și evaluare</p> <ul style="list-style-type: none"> Exerciții de utilizare a terminologiei istorice; Exerciții de citire și comentare a frizelor cronologice în prezentarea evenimentelor istorice;

<ul style="list-style-type: none"> • Utilizarea hărții în determinarea schimbărilor teritoriale din epoca modernă; • Interpretarea critică a informațiilor obținute din diverse surse istorice; • Argumentarea interdependenței dintre cauzele și efectele evenimentelor din epoca modernă; • Analiza comparativă a fenomenelor și proceselor istorice din epoca modernă; • Aprecierea activității unor personalități istorice în raport cu procesele și fenomenele istoriei moderne; • Manifestarea interesului față de promovarea valorilor naționale și general-umane. 	<ul style="list-style-type: none"> • Revoluția condusă de Tudor Vladimirescu • Constituirea societății moderne românești. Principatele Române (1822–1848)* • Mișcări sociale și naționale în Europa și țările române, la mijlocul secolului al XIX-lea Studii de caz: Basarabia de la autonomie la gubernie rusească. • Economia occidentală în epoca preindustrială. Revoluția industrială • Specificul dezvoltării economiei în spațiul românesc. Modernizarea economică a României (a doua jumătate a secolului al XVIII-lea–1918) Studii de caz: Economia Basarabiei în componența Imperiului Rusiei (1812–1917) • Relații și structuri sociale în Europa și țările române • Modul de viață în mediul rural și urban Studii de caz: Specificul evoluției relațiilor sociale în Basarabia în secolul XIX–începutul secolului XX • Doctrină și regimuri social-politice în Europa. Războiul civil în SUA • Formarea statului modern România. Reformele lui Al. I. Cuza Studii de caz: Reformele țariste în Basarabia și consecințele lor. Unificarea Italiei și a Germaniei. • Mișcarea națională din provinciile istorice românești • Formarea Statului Național Român Studii de caz: Națiune și naționalism în epoca modernă • Relațiile internaționale. Diplomația europeană: de la rațiunea de stat la echilibrul european • Rivalitățile marilor puteri. Rivalitățile ruso-austro-otomane și consecințele lor pentru țările române. Anexarea Bucovinei la Imperiul Austro-Ungar și a Basarabiei la Imperiul Rus 	<ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de comparare a evenimentelor de pe diferite hărți istorice; • Exerciții de selectare și comentare a informației din diverse surse istorice; • Exerciții de argumentare a schimbărilor într-un anumit interval de timp din epoca modernă; • Elaborarea unui plan de idei privind aspectele comune și deosebite ale evenimentelor istorice; • Comentarea diverselor opinii asupra evenimentelor istorice și susținerea punctului propriu de vedere; • Alcătuirea planului unui proiect de soluționare a unor probleme din localitate (de exemplu asistență socială).
---	---	---

	<ul style="list-style-type: none"> • Obținerea independenței României. Politica externă a României (1878–1914)* • Primul Război Mondial Studii de caz: Colonizarea Basarabiei: proces și consecințe • Sistemul colonial mondial* • Civilizația și cultura modernă. Știința și tehnica. Literatura. Stilurile artistice: baroc și clasicism • Cultura țărilor române și a României (a doua jumătate a secolului al XVIII-lea–1918) Studii de caz: Situația culturii din Basarabia în componența Imperiului Rusiei Activități de sinteză: • <i>Progresele modernizării economice</i> • <i>Mișcări revoluționare în Europa (1815–1848)*</i> • <i>Mișcarea națională în Basarabia, Bucovina și Transilvania. Marea Unire din 1918</i> • <i>Revoluțiile sociale și progresul tehnologic. Educația și gândirea critică*</i> 	
--	--	--

Clasa a XII-a

Subcompetențe	Sugestii de conținuturi (<i>Civilizația contemporană</i>)	Activități de învățare și evaluare
<ul style="list-style-type: none"> • Utilizarea adecvată a termenilor istorici în elaborarea și prezentarea discursurilor orale și scrise; • Elaborarea frizelor cronologice cu referire la evenimentele istoriei contemporane; 	<p>Viața politică în lumea contemporană:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Regimuri democratice, totalitare și autoritare în perioada interbelică și postbelică Studii de caz: Consecințele regimurilor politice asupra evoluției societății contemporane. • Al Doilea Război Mondial, 1939–1945. România în al Doilea Război Mondial • Războiul Rece și specificul lui 	<ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de întocmire a unui dicționar istoric și a planului unei comunicări științifice; • Exerciții de completare a frizei cronologice;

<ul style="list-style-type: none"> • Determinarea particularităților spațiului istoric din epoca contemporană în raport cu spațiul istoric din alte perioade; • Utilizarea critică a informațiilor dobândite din mai multe surse istorice cu referire la același subiect; • Demonstrarea legăturii dintre cauzele și efectele evenimentelor istoriei contemporane; • Analiza și comentarea critică a diverselor opinii cu referire la același eveniment istoric; • Redactarea unor eseuri cu subiecte controversate din istoria contemporană; 	<p>Studiu de caz: Războaie locale în perioada contemporană*</p> <p>Relațiile internaționale în epoca contemporană</p> <p><i>Liga Națiunilor la ONU*</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • România în relațiile internaționale interbelice • Relațiile internaționale în perioada postbelică <p>Economia și progresul tehnico-științific în secolul al XX-lea – începutul secolului al XXI-lea</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dezvoltarea economică a statelor lumii în 1918–1939 • Economia României în perioada interbelică (1918–1940) • Dezvoltarea economică a statelor lumii în 1945–1991 • Specificul evoluției economice a RSS Moldovenești în anii postbelici (1945–1991) • Realizările și problemele economiei mondiale la răscrucea secolelor al XX-lea–al XXI-lea <p>Studiu de caz: Integrarea economică europeană</p> <p>Viața socială</p> <ul style="list-style-type: none"> • Viața socială în lumea contemporană. Structuri sociale în România interbelică • Viața socială și mentalități colective în RSSM <p>Identități colective și naționalisme în lumea contemporană</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dezvoltarea popoarelor și situația minorităților din Europa • Situația grupurilor etnice în România în anii 1918–1940 * • Specificul etnic și identitar al Basarabiei în perioada interbelică* <p>Studiu de caz: Problema etnică în Europa după 1945. * Republica Moldova după 1991. Realizări, probleme și perspective</p> <ul style="list-style-type: none"> • Viața politică. Reformele orientate spre consolidarea statului • Dezvoltarea economică actuală a Republicii Moldova • Politici sociale în Republica Moldova 	<ul style="list-style-type: none"> • Alcătuirea unor tabele, scheme, diagrame de prezentare a relației cauză–efect; • Exerciții de lectură critică a diverselor tipuri de surse și texte istorice; • Alcătuirea comunicărilor despre viața și activitatea personalităților istorice; • Exerciții de observare a schimbărilor teritoriale din epoca contemporană în raport cu spațiul istoric din alte perioade de timp; • Alcătuirea planului de idei al unui discurs istoric;
--	--	---

<ul style="list-style-type: none"> • Implicarea în activități de promovare a valorilor naționale și general-umane. 	<ul style="list-style-type: none"> • Republica Moldova în relațiile internaționale la etapa actuală <p>Cultura în lumea contemporană</p> <ul style="list-style-type: none"> • Știința și tehnica în epoca contemporană. Arta modernă. Literatura contemporană. Cultura. Mass-media <p>Studiu de caz: Rolul tehnologiilor informaționale în viața omului</p> <p>Probleme globale ale lumii contemporane</p> <ul style="list-style-type: none"> • Problemele demografice, ale sărăciei, ecologice, ale terorismului, traficului de ființe umane, ale sănătății și lichidării analfabetismului <p>Studiu de caz: Încălzirea globală și efectele ei</p> <p>Activități de sinteză:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Activitatea Consiliului Europei</i> • <i>Integrarea europeană și atlantică: opțiuni pro și contra</i> • <i>Identități colective în România și Republica Moldova</i> • <i>Modele și valori de gen în epoca contemporană*</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Comentarea diferitor interpretări ale unor evenimente istorice; • Organizarea dezbaterilor pe subiecte cu caracter controversat.
---	---	---

VII. STRATEGII DIDACTICE (METODOLOGICE)

Componentele de bază ale curriculumului sînt strategiile didactice utilizate în cadrul procesului de predare-învățare, îndreptate spre realizarea eficientă a obiectivelor curriculare. Prin utilizarea corectă a strategiilor didactice se va realiza eficient cunoașterea diverselor aspecte ale istoriei omenirii din epoca antică și pînă în prezent. Elevii sînt motivați să se implice activ în realizarea obiectivelor curriculare, să-și formeze deprinderi intelectuale, capacități cognitive, atitudini și comportamente civice.

Demersul educațional, orientat spre formarea de competențe cu caracter de integrare, solicită o proiectare didactică în care relația profesor-elev să fie privită din perspectiva rolului de bază al profesorului în calitatea lui de ghid și moderator, partener și consilier, creator de situații de învățare și promotor de cunoștințe istorice. Exemple de competențe integratoare:

Clasa a X-a

- Elaborarea și prezentarea **comunicărilor scrise** cu conținut istoric referitor la un eveniment istoric din perioadele antică și medievală.
- Organizarea **dezbatelor** asupra unor evenimente istorice, inclusiv cu caracter controversat, din epocile antică și medievală.
- Realizarea unei **expoziții** privind istoria școlii sau localității de baștină;
- Elaborarea și prezentarea unor **conspecte de reper** cu referire la unitatea de conținut studiată.

Clasa a XI-a

- Elaborarea **comunicărilor științifice** bazate pe diverse surse istorice și prezentarea lor publică.
- Organizarea **conferințelor științifice** în școală privind anumite evenimente sau personalități istorice din epoca modernă.
- Elaborarea și publicarea unor **articole** despre tradițiile și obiceiurile populare în ziarul sau revista școlară, concepute din perspectiva istoriei moderne.
- Elaborarea unor **miniproiecte** privind ocrotirea și valorificarea moștenirii culturale din perioada modernă.

Clasa a XII-a

- Scrierea și prezentarea unui **demers** către autoritățile locale de soluționare, la nivel local, a unei probleme identificate în studierea istoriei.
- Elaborarea unui **proiect** de dezvoltare și modernizare a muzeului școlii/localității.
- Organizarea și participarea la **discuții, mese rotunde sau conferințe** cu elevi din alte școli și membri ai comunității la diverse subiecte din istoria locală.
- Participarea la **acțiuni de voluntariat** în comunitate.

Curriculumul actual este orientat spre schimbarea rolurilor celor doi parteneri ai procesului educațional: *profesor și elev*. Noile roluri antrenează demersuri didactice bazate pe învățarea prin descoperire, simulare, analiza critică a surselor istorice, dezbateră argumentată, jocul de rol, proiectul etc. *Profesorul* va pune accent pe facilitarea învățării, încurajarea elevilor pentru a formula puncte de vedere personale bine documentate și argumentate, colaborarea cu elevii în realizarea demersului didactic.

Elevii se vor orienta spre învățarea prin cooperare, învățarea în contexte formale și nonformale, transferul de cunoștințe etc.

Cadrele didactice trebuie să selecteze strategiile didactice adecvate în funcție de mai mulți factori (profil umanist sau real; condițiile clasei și școlii, particularitățile de vîrstă și individuale, resursele didactice disponibile, pregătirea profesorului etc.), pentru ca faptele și evenimentele istorice studiate să fie cît mai accesibile elevilor. În funcție de obiectivele planificate, cadrele didactice pot utiliza atît strategii tradiționale, cît și moderne: *expunerea, asaltul de idei, lectura ghidată, conversația euristică, demonstrația didactică, explicația, exercițiul didactic, studiul de caz, descoperirea didactică, utilizarea surselor, cercetarea individuală, cercetarea de grup, agenda cu notițe paralele, simularea, judecată în triadă, jocul de rol* etc.

Toate strategiile didactice sînt eficiente în măsura în care contribuie la dezvoltarea gîndirii critice, la formarea spiritului civic, a capacităților și atitudinilor elevilor. Metodele de învățămînt se folosesc cu ajutorul diferitor mijloace: orale și scrise (scheme, hărți, grafice), audiovizuale (filme, casete, resurse mass-media).

Sugestiile metodologice sînt modalități puse în aplicare în relațiile dintre profesor-elev și elev-elev pentru a realiza o cooperare eficientă între componentele curriculare: obiective, unități de conținuturi, modalități de realizare a educației istorice.

Demersul didactic este o activitate complexă, care include competențe de proiectare, realizare și evaluare a procesului educațional. Noțiunea de *demers didactic postmodern* are un sens amplu și multidimensional, incluzînd, în primul rînd, nivelul macrodidactic (un semestru, un an, un ciclu, toți anii de studii, în cazul nostru, învățămîntul liceal) și, în al doilea rînd, nivelul microdidactic (ora didactică). Cu toate deosebirile de structură, rigorile esențiale sînt aceleași:

- axarea activităților pe interesele și nevoile elevului;
- dezvoltarea la elevi a gîndirii critice;
- dezvoltarea motivației pentru învățare și pentru menținerea ei durabilă;
- orientarea discursului didactic spre dezvoltarea continuă a abilităților și transformarea acestora în competențe;
- realizarea interdependenței între obiectivele generale, obiectivele-cadru, obiectivele de referință și obiectivele operaționale;
- integrarea obiectivelor operaționale, a sarcinilor de realizare a acestor obiective, a obiectivelor de evaluare și a sarcinilor de evaluare într-un act educațional integrat;
- selectarea și adaptarea strategiilor didactice în funcție de particularitățile de vîrstă și individuale ale elevilor, oportunitățile și interesele acestora;
- proiectarea și realizarea demersului didactic în baza experiențelor anterioare ale elevilor întru asigurarea unei învățări durabile;
- includerea dimensiunilor interdisciplinarității, interculturalității și multiperspectivității în demersul educațional.

Profesorul contemporan organizează și monitorizează procesul educațional, pentru a-i asigura acestuia un caracter coerent, dinamic și relevant. Rigorile respective vor contribui la schimbarea calitativă a accentelor demersului didactic, iar profesorul, din gestionar al procesului educațional va deveni un partener de încredere al elevului în dobîndirea și acumularea cunoștințelor și în formarea lui ca cetățean democratic.

Procesul predării istoriei implică iminența și perseverența profesorului de a dezvolta la elevi abilități și a le transforma în competențe funcționale. Construcția piramidei cunoașterii va avea la bază cunoștințele istorice. Pentru ca să dobândească aceste cunoștințe, elevul trebuie să posede un set de abilități asimilate în procesul educațional, cum ar fi:

- lectura conștientă, înțelegerea textelor, a izvoarelor și documentelor istorice;
- analiza critică și sinteza lecturilor;
- deosebirea dintre general și particular;
- formarea unei atitudini critice asupra conținuturilor istorice.

Pornind de la ideea că profesorul trebuie să se bucure de autonomie în organizarea demersului didactic bazându-se pe principiile de responsabilitate și profesionalism, ne vom limita doar la câteva recomandări. În funcție de preferințele și experiențele didactice ale profesorului în proiectarea și organizarea demersului didactic primar, recomandăm utilizarea în procesul de organizare didactică atât a cadrului tradițional, cât și a celui recent, în speță, cadrul *Evocare-Realizare a sensului-Reflecție-Extindere (ERRE)*.

Recunoscând că elevul de astăzi nu mai lucrează prin impunere, profesorul va practica, prin corelare chibzuită, acele strategii didactice, pe care pedagogia post-modernă le pune cu generozitate la dispoziție și care vor fi selectate în funcție de mai mulți factori, printre care: obiectivele preconizate, vârsta vizată, preferințele de învățare ale elevilor, arsenalul propriu al profesorului etc.

Un important aspect al strategiilor educaționale este **învățarea autonomă**, ce desemnează un proces de achiziționare a experienței cognitive noi și de formare a competențelor de învățare a elevului, care devine un posesor de cunoștințe și participant activ al procesului de învățare. *Cadrele didactice se vor baza pe* principiile învățării autonome, printre care se numără: stimularea și formarea spiritului activ și de inițiativă; selectarea materialului aplicativ în învățarea autonomă; exersarea continuă; axarea pe motivarea individului; depășirea sau evitarea situațiilor de conflict și stabilirea căilor de soluționare a acestora; cultivarea toleranței și stimei față de alții; respectarea aspectului teleologic drept factor motivator al învățării.

Un imperativ al societății contemporane este utilizarea strategiilor didactice interactive. Procesul educațional conceput într-un format interactiv presupune o simbioză organică a metodelor și procedeele de lucru în grup cu cele individuale pentru obținerea finalităților scontate. Interacțiunea corectă dintre profesori și elevi, precum și dintre elevi și elevi, realizată corect, permite realizarea unei proporții optime între învățare și aplicare, contribuind în mod substanțial la transformarea elevului într-un subiect activ al procesului educațional. Este important ca profesorul, în procesul de selectare a strategiilor didactice, să țină cont de teoria inteligențelor multiple și în această ordine de idei să folosească atât metode reflexive, cât și dinamice, în special *studii de caz, simulări de situații reale, jocul de rol* etc. Numai în felul acesta, profesorul va reuși să realizeze un demers didactic calitativ în corespundere cu profilul și particularitățile individuale ale elevilor.

Se recomandă centrarea demersului didactic pe acțiunile pe care elevul va trebui să le realizeze pentru a dobândi competențele prevăzute de *Curriculum* și pentru a

demonstra, în cadrul evaluărilor, stăpînirea lor. În acest context, utilizarea strategiilor didactice active este prioritară în raport cu strategiile didactice tradiționale.

În conformitate cu rigorile actuale, demersul didactic nu poate fi eficient, dacă nu oferă posibilități de integrare a cunoștințelor, abilităților și atitudinilor acumulate de elevi la diverse discipline și dezvoltarea lor prin complementare cu anumite achiziții la lecțiile de istorie. Pentru realizarea acestui deziderat este necesară atât o sincronizare a conținuturilor din disciplina istorie cu conținuturile altor discipline (geografia, literatura, educația civică, filozofia etc.), acolo unde este posibil, cât și o conlucrare mai eficientă între profesorii acestor obiecte de studiu, care vor combina efortului pedagogic și vor utiliza achizițiile de la o disciplină la alta. Interdisciplinaritatea înseamnă nu doar preluarea de cunoștințe asimilate la alte discipline și utilizate în demersul didactic la istorie, dar și promovarea valorilor general-umane, a modelelor comportamentale adecvate unei personalități în devenire.

VIII. STRATEGII DE EVALUARE

Evaluarea este o componentă organică a procesului de învățare care, paralel cu predarea și învățarea, constituie cel de-al treilea element major al educației școlare. Ea reprezintă o operație de valorificare a procesului didactic, definește activitățile educaționale, determină eficiența și nivelul activităților de predare-învățare.

Evaluarea trebuie să se realizeze ca un proces continuu și formativ al educației. Pentru a realiza o evaluare obiectivă, profesorii trebuie să prezinte cu claritate rezultatele pe care urmează să le atingă elevii. Evaluarea autentică reflectă multiplele finalități legate de formarea integrală a elevilor (dezvoltarea intelectuală, dezvoltarea abilităților, formarea atitudinilor în baza valorilor general-umane și a competențelor funcționale), precum și arsenalul de modalități și strategii de evaluare.

Evaluarea autentică presupune demonstrarea cunoștințelor prin vorbire, scris, comportament și acțiuni. Pentru a realiza o astfel de evaluare, profesorul va avea în calcul corespondența dintre conținuturi, strategiile didactice utilizate și modul de apreciere a rezultatelor învățării. Complexitatea evaluării la disciplina *Istorie* constă în faptul că o bună parte a sugestiilor de conținuturi au esență problematică, de aici iminenta necesitate de a avea la dispoziție instrumente de evaluare eficiente care ar permite o evaluare obiectivă a abilităților și atitudinilor elevilor.

În activitatea educațională evaluarea este o acțiune de cunoaștere, care presupune colectarea datelor, prelucrarea și interpretarea lor. Astfel, evaluarea parcurge următoarele etape:

- *proiectarea evaluării, care înseamnă stabilirea obiectivelor acesteia, a procedeelelor și instrumentelor folosite, a baremelor de corectare-notare și descriptorilor de performanță, a timpului destinat pregătirii evaluării și activității propriu-zise;*
- *măsurarea rezultatelor școlare prin mijloacele și procedeele preconizate, care trebuie să fie adecvate scopului urmărit;*
- *aprecierea și interpretarea rezultatelor pe baza criteriilor preconizate;*
- *formularea unor concluzii impuse de interpretarea rezultatelor;*

- *adoptarea unor decizii educaționale în funcție de concluziile formulate în urma evaluării.*

În procesul educațional se vor evalua rezultate, cunoștințe, competențe, procese conform raportului dintre obiectivele proiectate și succesele obținute de elevi. În cadrul orelor de istorie, evaluarea va îndeplini mai multe funcții, printre care:

- *funcția de evidență și control a activității didactice;*
- *funcția prognostică, care permite luarea unor decizii ulterioare;*
- *funcția formativă, care este rezultată a înțelegerii de către evaluați a nivelului la care se află în momentul evaluării;*
- *funcția motivațională, care stimulează activitatea de învățare.*

În cadrul procesului educațional deosebit:

- *evaluarea internă, efectuată de profesor la orele lui sau de conducerea instituției;*
- *evaluarea externă, efectuată de persoane din afara instituției cum ar fi Direcțiile raionale de învățământ, Ministerul Educației.*

În funcție de scopurile urmărite, deosebit:

- *evaluarea inițială* care se realizează la începutul unui ciclu de învățământ. Acest tip de evaluare are un rol preponderent diagnostic, deoarece informațiile colectate sprijină profesorul în proiectarea didactică;
- *evaluarea formativă*, realizată pe parcursul procesului didactic, prin verificări sistematice ale elevilor pe măsură ce sînt parcurse unitățile de conținut. Acest tip de evaluare este unul de monitorizare, deoarece permite raportarea permanentă la obiectivele operaționale. Totodată, ea înregistrează progresele obținute de la o secvență la alta și oferă posibilitatea ameliorării acesteia prin feedbackul obținut;
- *evaluarea rezumativă sau cumulativă*, realizată la sfîrșitul unui ciclu, la sfîrșitul semestrului sau al unui an școlar, la terminarea gimnaziului sau liceului etc.

Evaluarea se poate face într-o formă sau alta, în funcție de tipul ei, de obiectivele stabilite, de nivelul clasei, de ciclul de învățământ sau de perioada istorică studiată. Fiecare tip de evaluare poate fi realizat prin mai multe strategii didactice. Astfel, evaluarea la istorie se va realiza prin două categorii de strategii: tradiționale și complementare. Metodele tradiționale sînt cele de experiență didactică consacrate în timp (*evaluarea orală și scrisă*).

Alături de modalitatea devenită oarecum tradițională de apreciere a rezultatelor, de evaluare în scris, sînt recomandate și lucrări de evaluare rezumativă, bazate pe activitatea de investigație a elevilor, care sînt binevenite la capitolele cu referință la istoria locală. Lucrările de investigație pot fi atît individuale, cît și în grup, specifice mai ales pentru clasele cu profil umanist.

În continuare propunem cîteva strategii, care, utilizate corect, vor asigura o evaluare autentică: *eseu istoric, text istoric, corespondență, caricatură istorică, expoziție muzeografică, cercetare individuală, cercetare de grup, proiect de grup, portofoliu (fără descrierea metodelor)*.

Succesele școlare sînt apreciate prin note. Pentru ca nota să exprime valența reușitei, ea trebuie să fie în concordanță cu principiile obiectivității, transparenței etc. Menționăm că dacă în evaluarea rezumativă accentul se pune pe produs, în cazul

evaluării formative se ia în considerare atît produsul, cît și procesul, adică efortul depus de elev în obținerea rezultatelor evaluate.

Aceste și alte tehnici vor permite evaluarea:

1. gestionării de către elev a propriei scheme de învățare; managementului eficient al timpului de învățare;
2. exprimării adecvate și echilibrate de către elev a unor gânduri, idei, percepții, sentimente, emoții, în formă scrisă și orală;
3. analizării de către elev a valorilor patrimoniului cultural (naționale și general-umane) pe care el trebuie să și le asume ca valori comune: aprecierea și respectarea culturii naționale și a celei universale, a etniilor conlocuitoare, a tradițiilor de familie și din comunitate, rolul științei și religiei în viața omului, influența lor asupra lumii;
4. identificării și rezolvării de către elev a unor probleme, proiectarea și realizarea unor acțiuni bine determinate cu finalități clare;
5. nivelului de gândire, a abilităților și competențelor de acumulare, selectare, structurare, procesare, analiză și evaluare critică a informației;
6. elucidării de către elev a situației pe piața muncii, deciziei vocaționale și profesionale, proiectării independente a unei linii de carieră și a unui nivel de viață de calitate;
7. reflecției adecvate a elevului asupra comportamentului său în familie, grupuri sociale mici și mari, capacității de integrare în societate;
8. motivării persistente pentru o poziție civică conștientă, activă și responsabilă.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

A. Acte oficiale

1. *Curriculumul de liceu*. Recomandări practice pentru predare-învățare-evaluare. Chișinău, 2001.
2. Gavriluță G., Popovici C., Nazaria S. și alții. *Istoria. Curriculum de liceu (clasele a X-a-a XII-a)*. Chișinău, Editura Univers Pedagogic, 2006.
3. Recomandarea 20 (1997) a Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei către statele membre cu privire la „discursul de ură”.
4. Recomandarea 15 (2001) privind predarea istoriei în Europa în secolul XXI, adoptată de Consiliul Europei la 31 octombrie 2001 cu prilejul celei de-a 771-a reuniuni a adjunctilor de miniștri.
5. Recomandarea 12 (2002) a Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei către statele membre cu privire la educația pentru o cetățenie democratică.
6. Recomandarea 1880 (2009) a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei privind predarea istoriei în regiunile de conflict și postconflict.

B. Literatură didactică

1. Achiri I., Bolboceanu A. *Evaluarea standardelor educaționale*. Chișinău, Print-Caro, 2009.
2. Bolovan S. P. *Didactica istoriei. Noi orizonturi în predarea, învățarea și evaluarea istoriei prin metode active*. Cluj Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2007.
3. Cartaleanu T., Cosovan O., Goraș-Postică V. și alții. *Formare de competențe prin strategii didactice interactive*. Chișinău, 2008.

4. Cerghit I., Neacșu I. *Prelegeri pedagogice*. Iași, Editura Polirom, 2001.
5. Ciolan L. *Învățarea integrată*. Fundamente pentru un curriculum transdisciplinar. Iași, Editura Polirom, 2008.
6. Charles T., Steele Jeanie L., Kurtis S. *Aplicarea tehnicilor de dezvoltare a gândirii critice*. Chișinău, 2003.
7. Chiș V. *Pedagogia contemporană, pedagogia pentru competențe*. Cluj, 2005.
8. Clarke P. *Comunități de învățare. Școli și sisteme*. Chișinău, Editura Arc, 2002.
9. Cojocaru V. Gh. *Reforma învățământului*. Chișinău, Editura Știința, 2002.
10. Cojocaru V. Gh. *Schimbarea în educație și schimbarea managerială*. Chișinău, 2004.
11. Cucuș C. *Pedagogie generală*. Iași, Editura Polirom, 2000.
12. Dickinson A., Gordon P. Lee (eds.). *Raising standards in history education*. London, 2001.
13. *Educație intelectuală în Republica Moldova*. Chișinău, Editura Arc, 2004.
14. *Educație și învățământul 2015*. București, Editura Corint, 2000.
15. Guțu V., Achiri I. *Evaluarea curriculumului școlar*. Ghid metodologic. Chișinău, 2009.
16. Ihrig S., Dumbrava V., Müller D., Șarov I. *Istoria între știință și școală – perioada interbelică în Basarabia*. Studii, materiale, surse și sugestii. Chișinău, Editura Cartdidact, 2008.
17. Joiță E. *Instruirea constructivistă – o alternativă*. Fundamente, strategii. București, Editura Aramis, 2006.
18. Keen E., Tîrcă A. *Educație pentru cetățenie*. București, Editura Radical, 1999.
19. Manea M., Palade E., Sasu N. *Istorie. Predarea istoriei și educația pentru cetățenie democratică: demersuri didactice inovative*. București, 2006.
20. Mustățâ S. *Cum să elaborăm și analizăm manualele școlare*. Chișinău, Editura Cartdidact, 2006.
21. Mustățâ S. (ed.). *Educația cetățeniei democratice și toleranței prin intermediul istoriei*. Ghid didactic. Chișinău, Editura Cartdidact, 2006.
22. Musteață S. (coord.). *Predarea istoriei. Îndrumar metodic pentru profesori*. Chișinău, Editura Pontos, 2010.
23. Nicola I. *Tratat de pedagogie școlară*. București, Editura Aramis, 2000.
24. Olaru V., Uzcov N. *Istoria universală (1918–2005)*. Ghidul profesorului (clasa a IX-a). Chișinău, Editura Civitas, 2005.
25. Pătrașcu D., Pătrașcu L., Mocrac A. *Metodologia cercetării și creativității psihopedagogice*. Chișinău, Editura Știința, 2003.
26. Petrovski N. *Recomandări și sugestii pentru studierea cursului Didactica Istoriei*. Chișinău, Editura UPS „I. Creangă”, 2005.
27. Petrovski N. *Didactica Istoriei*. Chișinău, Editura UPS „I. Creangă”, 2007.
28. Roșioru-Caciuc L., Roșioru V. *Jocuri didactice la istorie*. Chișinău, Editura Epigraf, 2006.
29. Stamatescu M. *Evaluarea valorilor și atitudinilor*. S.A.I., serie nouă, vol. XLVI, 2001.
30. Stoica A. (coord.). *Evaluarea curentă și examenele*. Ghid pentru profesori. București, Editura Prognosis, 2001.
31. Stoica A. *Evaluarea progresului școlar. De la teorie la practică*. București, Editura Humanitas Educațional, 2003.
32. Аймермахера К., Бордюгова Г. *Историки читают учебники истории: Традиционные и новые концепции учебной литературы*. Москва, 2002.
33. Вяземский Е. Е., Стрелова О. Ю. *Как преподавать историю в школе*. Москва, 2000.
34. Гельфман Э. Г., Холодная М. А. *Психодидактика школьного учебника. Интеллектуальное воспитание учащихся*. СПб.: Питер, 2006.
35. Петровски Н. *История. Пособие для учителя*, VI класс. Chișinău, Editura Știința, 2001.

36. Стрелова О. Ю., Вяземский Е. Е. *Учебник истории: старт в новый век: пособие для учителя*. Москва, Просвещение, 2006.

37. Чербушка П., Хахей В., Петровски Н. *История. Пособие для учителя, VII-ой класс*. Chișinău, Editura Știința, 2002.

C. Manuale școlare

Clasa a X-a

1. Berciu-Drăghicescu A., Ofrim Al., Preda M. *Istoria universală. Epoca antică și cea medievală*. Manual pentru clasa a X-a. Chișinău, Editura Prut Internațional, 2001, 2006, 2007.

2. Dragnev D., Postică Gh. *Istoria românilor. Epoca antică și medie*. Manual pentru clasa a X-a. Chișinău, Editura Civitas, 2001.

3. Parasca P., Negrei I., Gonța Gh. și alții. *Istoria românilor. Epoca antică și cea medievală*. Manual pentru clasa a X-a. Chișinău, Editura Știința, 2002, 2006, 2007.

4. Popovici C., Popovici A. *Istorie*. Manual pentru clasa a X-a. Chișinău, Editura Lumina, 2008.

5. Драгнев Е., Пысларюк В., Постикэ Г. și alții. *История. Древний мир и средние века. X класс. Учебное пособие по всеобщей истории и истории румын*. Chișinău, Editura Civitas, 2008.

Clasa a XI-a

1. Cojescu N.-M., Mamina Al., Drachenberg C. *Istoria universală. Epoca modernă*. Manual (clasa a XI-a). Chișinău, Editura Prut Internațional, 2001, 2006, 2007.

2. Varta I., Dragnev D. *Istoria românilor. Epoca modernă*. Manual pentru clasa a XI-a. Chișinău, Editura Civitas, 2001.

3. Varta I., Varta T. *Istoria universală. Epoca modernă*. Manual (clasa a XI-a). Chișinău, Editura Civitas, 2001.

4. Chicuș N., Ciubotaru N., Gonța Gh. și alții. *Istoria românilor. Epoca modernă*. Manual pentru clasa a XI-a. Chișinău, Editura Știința, 2002, 2006.

5. Varta I., Varta T. *Istoria universală. Epoca modernă (1850–1918)*. Manual pentru clasa a XI-a. Chișinău, Editura Civitas-Carpați, 2005.

6. Chicuș N., Șarov I., Ojog P. și alții. *Istorie*. Manual (clasa a XI-a). Chișinău, Editura Cartdidact, 2007.

7. Кикиш Н., Шаров И., Ожог И. și alții. *История. Учебник для XI-го класса*. Кишинев, 2007.

Clasa a XII-a

1. Enciu N. *Istoria românilor. Epoca contemporană*. Manual pentru clasa a XII-a. Chișinău, Editura Civitas, 2001.

2. Nazaria S. *Istoria universală. Epoca contemporană*. Manual pentru clasa a XII-a. Chișinău, Editura Civitas, 2001.

3. Petrencu A., Chiper I. *Istoria universală. Epoca contemporană*. Manual pentru clasa a XII-a. Chișinău, Editura Prut Internațional, 2002, 2006, 2007.

4. Scurtu I., Șișcanu I., Curculescu M. și alții. *Istoria românilor. Epoca contemporană*. Manual pentru clasa a XII-a. Chișinău, Editura Prut Internațional, 2001, 2006, 2007.

5. Enciu N., Mistreanu T., Nagnibeda-Tverdohleb T. *Istorie. Epoca contemporană. Clasa a XII-a. Materiale didactice la istoria universală și a românilor*. Chișinău, Editura Civitas, 2008.

D. Surse didactice auxiliare

1. Chirtoagă I. *Din istoria sudului Basarabiei (în contextul istoriei românilor)*. Materiale didactice pentru școlile de cultură generală. Chișinău, Editura Civitas, 2007.

2. Dragnev D., Chirtoagă I., Jarcuțchi I. și alții. *Din Istoria Transnistriei (în contextul istoriei naționale)*, I. Material didactic pentru școala de cultură generală din Transnistria. Chișinău, Editura Civitas, 2001.

3. Dragnev D., Dragnev E. *Atlas de istorie universală și a românilor*. Chișinău, Editura Civitas, 2005; ediția a II-a, 2006.

4. Ojog I., Șarov I., Matveev S. și alții. *Istoria Românilor. Epoca antică și medievală. Atlas istoric școlar*. Chișinău, Editura Cartdidact, 2000.

5. Vasilos V. *Istoria românilor. Curs universitar*. Chișinău, Editura Civitas, 2003.

E. Literatură științifică

1. Agachi A. și alții. *Dicționar de istorie*. Ediția a II-a revăzută și adăugită. Chișinău, Editura Civitas, 2007.

2. Cernenco, M., Petrenco A., Șișcanu I. *Crestomație la istoria românilor (1917–1992)*. Chișinău, Editura Universitas, 1993.

3. Certan E., Cristian V. *Istoria modernă a Europei și Americii*, vol. I. Chișinău, Editura Lumina, 1995.

4. Certan E. (coordonator), Cozma V., Culea S. *Istoria universală modernă (1640–1850). Crestomație*. Chișinău, Editura Prut Internațional, 2000.

5. Certan E., Cozma V., Cristian V. și alții. *Istoria modernă a Europei și Americii*, vol. II. Chișinău, Editura Prut Internațional, 2002.

6. Murgescu M. L. *Între „bunul creștin” și „bravul român”. Rolul școlii primare în constituirea identității naționale românești (1831–1878)*. București, 1999.

7. Strandling R. *Teaching 20th century European history*. Strasbourg, Council of Europe, 2001.

F. Resurse online

1. http://www.coe.int/T/E/Cultural_Cooperation/education/History%5FTeaching/European_Multiperspectivitatea_in_predarea_istoriei.

2. <http://www.iatp.md/istorie/> – Să învățăm istoria prin Internet.

3. <http://istoria.md/> – „Primul site de istorie” din Republica Moldova.

4. <http://basarabia.info/> – Istoria Basarabiei.

5. www.ena.lu – European Navigator.

6. www.historywallcharts.eu – History and European Identity.